

1722 TARİHLİ TAHRİRE GÖRE BOZDOĞAN YÖRÜKLERİNDE ŞAHIS ADLARI

Alpaslan DEMİR*

Özet

Özel adlar bilimi anlamına gelen “Onomastik”in şahıs adlarını inceleyen bölümüne “antroponimi”, yer adlarını inceleyen bölümüne ise “toponomi” denilmektedir. “Onomastik” incelenen alandaki sosyo-kültürel yapının anlaşılması noktasında şahıs ve yer adları üzerine araştırma ve analiz yapabilme imkanı verebilmektedir. Tarihi süreç içerisinde meydana gelen toplumsal gelişim, etkileşim ve değişim süreçleri şahıs adlarını da etkilemiştir. Şahıs isimleri üzerine çeşitli kaynaklar kullanılarak yapılan pek çok yayın vardır. Osmanlı dönemi şahıs isimleri çalışmaları için “Tahrir Defterleri”, “Temettuat Defterleri” veya “Şer’iye Sicilleri” kullanılmıştır.

XVI. yüzyılda Bozdoğan teşekkülleri, İçel sancağının Silifke ve Gülnar kazaları başta olmak üzere Mud, Ermenek ve Anamur’da kışlayıp daha çok Göller yöresine kadar uzanan Batı Toroslarda yayılmaktaydı. XVI. yüzyılın sonlarına doğru, özellikle de XVII. yüzyıldan itibaren Doğu ve Batı Toroslara yönelen Bozdoğan teşekküllerinin büyük bir bölümünün kışlakları doğu tarafında Karataş, Tarsus ve Adana’ya doğru kaymış ve adı geçen yerler XVIII. yüzyılda Bozdoğan teşekküllerinin ağırlıklı iskân ve yaşam merkezi haline gelmiştir. Bu cümleden olarak ilgili dönemde Adana, Kozan, Kars-ı Maraş (Kadirli) bölgelerindeki yaylak ve kışlak sahaları Bozdoğanlıların yoğun olarak buldukları yerlerdi. Bozdoğan Yörüklerine ait 1722 tarihli iki defter bulunmaktadır. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi Vakf-ı Cedîd tasnifinde 130 numara ile kayıtlı bulunan ilk defter, İçil, Alaiye, Teke, Hamid, Adana, Tarsus, Sis ve Karaman Eyâleti’nde bulunan Yörükleri kapsamaktadır. İkinci defter ise aynı tasnifte 103

* Doç.Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü TOKAT, alpaslandemirtr@yahoo.com

olarak kullanıldığı düşünülebilir. Hem oğul hem de baba neslindeki isimlerde İran kültürünün etkisi çok fazla bulunmamaktadır. Oğul neslinde 65 Türkçe kökenli isim 238 kişi tarafından kullanılmaktadır. Türkçe kökenli isimlerin oranı % 23'ü, kullananların oranı % 4'tür. Baba neslinde ise 106 Türkçe kökenli isim 200 kişi tarafından kullanılmaktadır. Bu bağlamda isimlerin % 30'u Türkçe kökenli olup, kullananların oranı % 8'dir. Baba nesli ile kıyaslandığında oğul neslinde hem Türkçe kökenli isimlerde hem de kullanım sıklığında önemli oranda düşüş yaşanmıştır. Bu durumun seyyidliğin de etkisiyle Arapça kökenli isimlere daha fazla bir yöneliş olarak algılanabilir. Bu durumu destekleyecek bir arguman olarak “abd” ile başlayan isimler verilebilir. Baba neslin “abd” ile başlayan 33 isim ve bunları kullanan 225 kişi varken oğul neslinde 40 isim ve bunları kullanan 541 kişi bulunmaktadır. Defterde pek de yaygın olmayan bir şekilde kadın isimleri de kaydedilmiştir.

KAYNAKÇALAR

I-Arşiv Kaynakları

- *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tahrir Defteri (BOA. Td.)*; 83; 387.

- *Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyüd-ı Kaime Arşivi Tahrir Defteri (TKGM.KKA.TD)*; 114; 128.

- *Vakf-ı Cedid Tasnifi*; 130

II-Telif Eserler

DEMİR, Alpaslan, “*Zile Kazasında Şahıs Adları*”, *Tarihi ve Kültürü İle II. Zile Sempozyumu*, 6-9 Ekim 2011, Zile Belediyesi Kültür Yay., 2012, s. 116-131.

DEMİR, Alpaslan, *16. Yüzyılda İçel ve Çevresinde Bozdoğan Cemaati*, Gece Kitaplığı Yay., Ankara 2015.

DEMİR, Alpaslan, *XVIII. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Anadolu'da Bozdoğan Yörükleri*, Berikan Yay., Ankara 2012.

KURT, Yılmaz, “*Adana Sancağı'nda Kişi Adları*”, *DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. XV, S. 26, 1991, s. 169-252.

KURT, Yılmaz, “*Adana'da 1572 Yılında Kullanılan Türk Erkek Şahıs Adları*”, *Belleten*, C. LVII, S. 218, Nisan 1993, s. 173-200.

SÜMER, Faruk, “*Boz-oklu Oğuz Boylarına Dair*”, *DTCF Dergisi*, C.XI, S.I, s. 65-103.

SÜMER, Faruk, *Oğuzlar (Türkmenler)*, Ana Yay., İstanbul 1980.

TURAN, Osman, *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*, Boğaziçi Yay., İstanbul 1993.

III-Harita ve İnternet Kaynakları

ProvincesAsiatiques de L'empireOttoman, Henri Kiepert, Berlin, 1884.

<http://www.nvi.gov.tr/Files/File/Istatistikler/Isimler/1980-1990arasiencockkullanilanSerkevekadinadi.pdf>

<http://www.nvi.gov.tr/Files/File/Istatistikler/Isimler/2006encokkullanilan5erkevekadinadi.pdf>

<http://www.nvi.gov.tr/Files/File/Istatistikler/Isimler/illerbazindaencokkullanierkek-kadin.pdf>

<http://www.nvi.gov.tr/Files/File/Istatistikler/Isimler/illerbazindaencokkullanierkek-kadin.pdf>

http://www.nvi.gov.tr/Hizmetler/Istatistikler,Isim_Istatistikleri.html

<http://www.sadikkokoz.com/tr/mardin-sultan-seyh-mus-seyh-musa>